

Székelv füzetek

2006. JÚLIUS 1.

5. SZÁM

Bukovina a Vasárnapi Újság hasábjain 1858-1866

Szerkesztői mondanivaló.

4039. Bukovina. Andrásfalva. G. L. Addig is, míg becses tudósítását közzé tehetnők, biztosítjuk önt, hogy az ajánlott közleményeket a bukovinai magyarok állapotáról, szokásairól stb. igen szívesen vesszük. Segítsünk, a hogy lehet, bukovinai testvéreink elhagyott állapotán.

(Vasárnapi Újság, 5. évfolyam, 40. szám, 1858. október 3.)

Levelezés.

Levél Bukovinából. Andrásfalva, sept. 24. (Hogyan élnek magyar véreink a távolban.) Ugy hiszem Bukovinából még ez ideig nem sok magyar iratu levelet olvasott a szerkesztő ur, fogadja tehát ezt ujság gyanánt. (További folytatásait is kérjük. Szerk.)

Bukovina Ausztriához tartozik, az egész tartomány alig bir 17,000 lakossal, mindenféle nemzettel, legtöbbben vannak az óhitűek, vagyis az ugynevezett oláhok, ruszok vagyis oroszok, lipovánok, kevés német, még kevesebb magyar, elég zsidó; s ki tudná e sokféle nemzetet leírni, mert itt örmények is vannak, meg olyanok, a kinek még híreket sem hallottam. Ezen kevert nép előtt igen kevés becsülete van az itt lakó mintegy nyolcezernyi magyarnak, kiktől (ugy rövideden megvallva) tartanak az egész környéken levő lakosok, nem másért, hanem mert ezen kedves magyar testvéreink szeretnek a más ökrének vagy tehenének husából jól lakni. – Ezen eset igen gyakran megtörténik, s az itteni népek az elveszett jószágot, máshol nem is igen keresik, csak rendesen Andrásfalva, Hadikfalva, Istensegics, Józseffalva, Fogadj-Isten és Tomnátik magyar falukban, s rendesen reá is szoktak akadni, ha nem késnek, legalább a szőrire, bőrire s szarvára. Mi azután a büntetés? Ha van miből, megfizetik az ellopott marha árát, s legfeljebb négyheti rendes szállással s étellel ellátott börtönt kap a tolvaj, ezek előtt öt pengő forint büntetés megtette az egészet; de itt

erőszakos rablásokról vagy gyilkolásokról szó sincsen, itt nem akasztottak még azon időtől fogva, mióta magyarjaink itt laknak, a mi már 70 évre terjed, egyet sem gyilkolásért, kivéve néhány cseh katonát, kik ezelt pár évvel káplárjokat megölték.

Mi e népnek szellemi s anyagi neveltetését illeti, erről semmi jót sem írhatok, mivel a r. katolikus hitűeknél, sem magyar lelki atya, sem tanító nem volt, ki természetesen s anyai nyelvökön érthetőleg szívökbé csepegtette volna a tolvajság, s más undokabb bűnök lelki és testi kárhozatát. E szomorú ügy elhárítását lelkesen felkarolta t. Drusbánszky Bonaventura, Domonkos szerzetbeli áldozár, ki a nép boldogságára fordítja mind szellemi mind anyagi tehetségeit, habár ő sem született magyar, de mint igazán jó pap s keresztyén, szívén hordta hűveinek szellemi s anyagi neveltetésüket, sok helyen megfordult kérelmeivel, s elvégre a minden jó ügyet felkaroló Szent István-társulat szívére véve ezen magyarok szomorú ügyét, elvállalt 6 gyermeket több főúr kegyes hozzájárulásával neveltetni, és így néhány év múlva virággani fog a bukovinai magyarok szellemi s anyagi jobbléte. Ezért ezer hála a sz. István-társulatnak, s mind azon jóltévőknek. Itt meg fog látszani áldozatjok eredménye, örvendeni fog egykor a pesti és bécsi növendékpapság is, kik jótékonyágaik által járultak magyar véreink ügye elősegítésében. Oh! egykor örvendezett volna a jótékonyágáról ismeretes boldogult Markovics Antal kalocsa-egyházi kanonok ur is, ki meggyilkoltása előtt pár napal az istenszegi községek 120 ezüst főt küldött szép feltételek alatt, melyekről máskor.

Bukovina azon részeit, hol magyar véreink laknak, már 11 hónapi itt létem alatt összejártam, minden magyar falu kevésbé hegyes völgyes helyeken fekszik, de Andrásfalva olly rónaságon terül el, melyhez a debreczeni hasonlít, csak hogy az sokkal kisebb, de termékenysége nézve a bánáti föld sem haladja tul, olly szép tiszta buzát, rozsot, árpát, zabot, török buzát termő helyei vannak, hogy azoknak jósága le sem írható; olly termő földje van az andrásfalviaknak s mintegy 100 holdnyi földjük, hogy ha sokat esik is, vagy éppen keveset, mégis meghozza a fáradság gyümölcsét. Itten csak az a hiba, hogy igen kevés föld van, alig jut egyre-egyre 5, legfeljebb 6 hold föld; leginkább fuvarozásokból, lopásokból fedezik a házi szükségüket; minden igen bőven megterem, kivéve az egy szőlőt, mit én hinni nem akarván, Nagyváradról testvérbátyámtól kéréssem foltán nyolczszáz gyökeres szőlővesszőt aprilhó végén elültettem. Kimondhatatlan öröömre mind megfakadtak, sőt szőlőt is hozott egypár töke, de septemberhó 18., 19. és 20-án olly hidegek voltak, hogy az én gyenge szőlővesszőim levelei mind elfagytak, azért bizodalمام igen kevés, hogy magyarjaink részére a szőlőtenyésztést életbeléptethetném, ámbár vannak it helylyel-helylyel néhány moldvaországi szőlőtőké, kivált Andrásfalván a ref. tiszt. *Biró Mózes* urnál, ki igen szépen miveli, s mintegy 600 tőkéje van is, de ő is, állítása szerint, ritkán szerencsés. Van gyümölcsünk sokféle, csak nyári és őszi barackot még nem láttam, a dinnye is megéri, de későre.

A gabona jelenlegi árát ide felimom alig lesz felesleges; a tiszta buza köble (itten korecznek nevezik, van benne négy véka, vagyis az ő mondásuk szerint négy petraj) 4 ft., rozs 2 ft. 24 kr., árpa 1 ft. 30 kr., zab 40–48 kr. pp., török buza, mivel idei még nincs, tavalinak ára 4 ft.; ez pedig azért olly drága, mert mindnyájan jobbára török-buza liszttel élnek, a burgonyának köble 48 kr., széna 20 kr. pp. mázsája. Egy esztendő malacz 1 ft. 30 kr., 2 eszt. 3 ft., 3 eszt. 4, legfeljebb 5 pft.; hizott disznóknak hire sincsen, mert itt csak a husaért tartják, leginkább vaját használnak az ételekben, mert igen sok tehén van. Tehenek s ökrök is olcsók, a legjobb tehénnek párja 70–80 forint, egy pár legjobb igába való ökr 120 ft. pp. Vannak azonban 10 pftos tehének, 50–60 pft. párja ökrök is. Egy pár jóvérű 3 esztendő ép s egészséges ló 100–120 pft., vannak azonban szintén igen jó lovak, paraszt gazdáknak valók, 60–70–80 pft. Bornak, melyet csak Moldvából hordnak, 16 pkr. itczéje, de biz a nem magyarnak való, mert igen ros. Pálkának itczéje 6 pkr., sör 3 1/2.; azonban Andrásfalván az igen jó fris egészséges vizet ingyen adják.

Levelem már talán hosszúra is terjedt, máskor megírom a nép között uralkodó szokásokat, bal hiteket a babonáságról, sárkányról, a harangozásokról, álmokról, bűvös jelenetekről, s más sok efféle bámulatra méltó dolgokról, egyházi s iskolai ügyekről stb.

Elvégre soraim azzal zárom be, áldja meg a jó Isten a szerkesztő urat, mert általa sokat olvashatok édes magyar hazámról, sokat szülőhelyemről Biharmegyeről, sőt még testvéremről is, s ezen magányomban helyben jól esik, sőt néha keserű könnyeim gördülnek szemeimből, ha szeretett jó házamra, jó barátimra gondolok, s e fájdalommat csak az oltja el, ha belépek iskolámba, s látom a szorgalmas 150 tanoncz éber figyelmét, kik nagy figyelemmel várják szavamat, mellyből valami jót tanulhatnak; reá gondolok arra, hogy a neveltetési ügyben itt multhatatlan szükség van reám, s bizom a mindenek urában, hogy lelki boldogságomat megadja egykor testi fáradságaim után.

Illy távolról is tehát szívem mélyéből kívánom mind a t. szerkesztő urnak, mind e becses lapok olvasóinak, s minden jó lelkű magyar véreimnek, hogy Isten áldása legyen mindnyájokon.

Göndöcs Lajos.

(Köszönjük a jó kívánságot. Adjon az ég önnek erőt, kitartást és sikert szép fáradozásaihoz s mondja meg távol rokonainknak, hogy törekvéseiket figyelemmel kíséri az egész nagy haza, mellytől elszakadtak. *Szerk.*)

(Vasárnapi Újság, 5. évfolyam, 41. szám, 1858. október 10.)

Irodalom és művészet.

+ („*Mezei csillag*,” hit, élet és erények vezére imákban) czim alatt *Lapsinszky* János pélyi plebánostól egy imakönyv jelent meg a magyar katolikusok, különösen moldvai és bukovinai testvéreink számára. Mint szerzőnek a hozzánk beküldött példányhoz csatolt soraiból értesülünk, a derék lelkipásztor Moldva, Bukovina, továbbá saját hívei s Tállya szülőföldre szegényeinek segélyezése tekintetéből írta e szép imákat. Egy példány ára egy pft.; de a szegények, s kik

egyszere többet vásárolnak, különös kedvezményben részesülnek. A bőrkötésű s aranszegélyű diszkiadásból egy példány 1 ft. 20 kr. p. p. Két csinos aczélmetszet is ékesíti ez ajánlásra méltó imakönyvet. Kapható az egri nyomdában.

(Vasárnapi Újság, 6. évfolyam, 2. szám, 1859. január 9.)

Szerkesztői mondanivaló.

4379. **Andrásfalva. (Bukovina.)** G. L. — A czimszalagon látható négy bélyeg tanúsítja, hogy innen 4 szám küldetett el; a hiányzó kettőt tehát utközben szerette el magának valaki, a kinek nem volt hozzá joga. Most már lehetetlen azokat pótolnunk — példányaink elfogytak.

(Vasárnapi Újság, 6. évfolyam, 11. szám, 1859. március 13.)

A bukovinai magyarok szokásairól.

Andrásfalva, február 24.

Még a mult évben megígértem, hogy jövő leveleimben megírom az idevaló szokásokat s többféle tudnivalót az itteni magyarokról. Szintén jól esik szívemnek, hogy adott szavamat jelenleg beválthatom.

Erdélyországnak székely földjéről politikai zavarok következtében Moldvába vonultak itt lakó magyarjaink; onnan József császár a kegyelem megadása után Bukovinába, hol jelenleg laknak, letelepítette őket, Hadik András és Laudon ezredesek vezetése alatt mintegy 1777-dik esztendőben.

Hadik András nevére nyerte nevét *Hadikfalva* és *Andrásfalva*; a legelső falu *Istensegits* nevet kapott, mindjárt mellette *Fogadj-Isten*; József császár nevére *Józseffalva*; Laudon nevére *Laudonfalva*, de már ennek lakosai mind oláhok s nevét is elváltoztatta; van még *Tonnatik*, melly sokkal később támadt; azonban Fogadj-Isten s Tonnatik szintén nem sokáig lesznek magyar falvak, mert már nagyon eloláhosodtak; de nem is csuda, mert bizony, mint a mult levelemben is íráim, nem sokat gondolnak velünk, sőt nem is szeretik az itt lakó 8000 magyart; magam is úgy gondoltam, hogy inkább illenének ők Magyarhonban azon helyekre, a hová jelenleg külföldi népeket akarnak telepíteni, a hortobágyi pusztá illő élelmet adna ezen iparkodó magyar fajnak; de ez nem rajtam áll.

Mert az itt lakó magyar nép igen szorgalmas, dolgoz, élénk eszü, többnyire mindnyájan tudnak a faragáshoz, a faházak építéséhez, szekércsináláshoz, sőt csizmadiasághoz, szabósághoz, szücsmesterséghez is többen értenek.

Viseletük szintén eléggé csinos, azurforma vastag posztót maguk fonnak az asszonyok, maguk megszövik, s némellyek maguk meg is varrják férjeiknek, gyermekeiknek, mind a *szokmányt* (olylan forma, mint a pelissier), mind a magyar nadrágot; a szokmány barna, a nadrág fehér (ők *harisnyának* nevezik a nadrágot); jobbmóduak csizmában, a szegényebbje *bocskorban* jár; nyáron kalap, télen fekete báránysapka; az asszonyok s leányok is viselik a szokmányt, vagy báránybőr-*kozukot*. Az asszonyok mind tarkaselyem-fejkötőt, a leányok leeresztett haját pántlikával a végén.

Nem lehet rólok mondani, hogy részegesek volnának; ritka eset, hogy az ember részegzet lát az utcán; rendesen haza vitetnek pálinkát, s úgy együtt megiszszák, pénz nélkül néha-néha kártyáznak; legnagyobb örömük van a mesélésben, szép lélekvidító történeteket igen szívesen hallgatnak; a káromkodást is csak a mi magyar huszárajainktól tanulták el, szintén a világi dalokból is csak azokat tudják, a miket huszároktól tanultak; Magyarországról szívesen hallanak minden jót.

Babonának, sárkánynak, kísérteteknek igen hisznek. Egy pár élő példát ide jegyzek:

1. Fábián János, ki több évig bíró is volt, hitelesen állítja, hogy fiatal korában Küllő nevű emberrel marhát őrzött a legelőn; fényes nappal nagy szél kerekedett, hát Küllő uramat Fábián János szeme láttára a forgószél felkapta; Küllő uram egy szép lovon a levegőbe fölfelé nyargalt, még a patkóját is látta a lónak, szintén fénylett, olly tiszta volt a lópatkó; ezt azután a Garabonciás diák kapta fel. Mi történt tovább Küllő urammal? az: hogy ijedtében nem sokára meghalt.

2. Denás István Moldvából haza felé jöttében éjjel, a mint a fűzfák között ballagott, már el volt fáradva, s így gondolkodott: bárcsak egy lovat látna valahol a setétben, biz ő ráülne s úgy menne haza. Alig megy tíz lépést, hát hallja a lónyerítést. Pár lépésnyire megis talált egy igen szép pejlova; az én Denás Istvánom a szép lova magához csalta, s jobb kezével a nyakát átkarolta; miután nála semmi madzag vagy kötél nem volt, gatyamadzagját kihuzta, s abból zablát készített, betendő azt a ló szájába, hát nincs a lónak áll-kapczája! Az én emberem úgy megijedt, hogy lábai tovább nem birták, a lova ott hagyta, s csak fél óra után jöttek vissza menő-tehetségei.

3. Lovász Antal Istensegitsben meghalt egynehány esztendeje, s a lelke haza járt, lármázott, sőt bőgött mindaddig, míg János testvére kérdésére lelkén fekvő bűneit meg nem vallotta; megmondá, hogy templomot rabolt, s megmondta, hogy hová rejtette a templomi kincseket, s többé nem jelent meg.

4. Mult évben Hadikfalván egy hetedik szülött fiugyermeknek 7 éves korában megkenték körmeit fehér mákolajjal, s a 7 éves gyermek megmutatta, hol van a sok kincs, t. i. a falu végén, s kezdett ásni 30 ember is. A midőn beleuntak a több napi ásás után, elvitték oda a gyermeket, hogy messze van-e még a pénz? A gyermek állítá: nincs mélyen bent a pénz, de ha tovább ássák is, hiába, mert mindig lejjebb- s mélyebbre szökik a pénz, s így abban hagyták az ásást. Ez valóságos igaz, az egész környéken nagy hire terjedt, még a plebánus urak is ott voltak az ásásnál.

5. Mintegy 10 éve Mátyás József Andrásfalvi földmives éjjel a kutyaugatásra kiment, hát kit látott mintegy 50 lépésnyiről? Egy alak közeledett feléje, nagy fekete fejű; a derekáig is fekete, azon alul fehér. Így gondolkodott: „ez az én öreg apám; a meddig fehér, addig kitisztult a bűnből, a fekete rész pedig a bűnben sinlődést jelenti, talán valamit

kiván, azért jár haza.” Vissza akart térni házába, melyet alig 20 lépésnyire hagyott el, de az alak feleje közeledvén, annyira megijedt, hogy nem birt többet lépni, s kérdeni kezdé: ki– ki– ki– ki az? Én vagyok, édes fiam, felelé az alak; s ki volt az? Nem a megholt nagypapa, hanem még az életben levő nagyanya, ki szintén a kutya-ugatásra kiment más ajtón, s ime ez volt az eleven kísértet.

6. Andrásfalvától két óra járásnyira van egy feneketlen tó, azt állítják, hogy pokol fenekére itt lehetne lejutni. Jó utat, a kinek kedve van, odautazni.

Hagyjuk félbe e babonás dolgokat, hisz, ez mind a nép szellemi kiskorúságát, neveltetési hiányát mutatja; térjünk inkább a lakodalmakra. Nálunk ez idei farsangon 15 esketendő pár van. Épen, midőn e sorokat írnám, megjelent nálam is két hívogató; egy nős, pálcza a kezében, másik nőflen, egy ölnyi hosszú vékony, hosszú rudon, egy fehér és egy szép tarkakendővel. Meghívásukat ekkép kezdék:

„Isten szerencséltesse kegyelmeidet minden kívántféle jovaival, és tartsa meg számos esztendeiben.”

„Igen szépen köszönteti kegyelmeidet az örömatya, az örömanya és a hazai leányasszony, hogy ha az Isten engedi kegyelmeidnek békével élni a holnapi napot, ne sajnálják fáradságukat az ő kelmik becsületes háziknál megjelenni, ajánlják magokat: ugymint egy tál ételre és egy pohár italra, egy kis mulatságra „tisztá szívvvel várják kegyelmeidet.”

Lakodalom mind a vőlegény, mind a menyasszony szülőinél három napig szokott tartani, de már az első nap délután a vőlegényhez viszik a menyasszonyt szekeren, minden ingó-bingó jószágaival együtt, több lohátas ifjak kíséretében. Illyenkor van kiabálás, lövöldözés s nagyban pálinka-ivás.

A betegségek meggyógyítását a mennyei szent atya akaratjára bizzák, az orvosok segíthetési erejének semmi hitelt sem adnak; onnan van az, hogy a mult télen, s az idén is már sok gyermek lett áldozata a torokgyíknak.

A fiatalság egy időtől fogva multság között a késelést divatba hozta, s történt a mult nyáron, hogy egyik, barátját ugy megszúrta, hogy a megszurt ifju épen azon nap, mellyen megesküdnie kellett volna, a halál vőlegénye lett.

Göndöcs Lajos.

(Vasárnapi Újság, 6. évfolyam, 14. szám, 1859. április 3.)

Szerkesztői mondanivaló.

4797. **Andrásfalva.** A költemény igen szép haladásra mutat, ezt már csakugyan kedvünk volna közölni, egy pár rikitőbb kifejezéssel tán megbarátkozunk még. – A levél többi részét átszolgáltattuk a n. Muzeum t. igazgatójának, kinek kezében van még a muzeumi székek ügye. A vajudás szakában vagyunk. Maholnap talán már biztos választ nyerhet ön a felföldi hölgyek honleányi ajánlatára.

(Vasárnapi Újság, 6. évfolyam, 49. szám, 1859. december 4.)

Szerkesztői mondanivaló.

5798. **Egy kis tekintet Bukovinára.** Kár, hogy nincs érthetőbben írva. Alig tudjuk, hova czéloz.

(Vasárnapi Újság, 8. évfolyam, 40. szám, 1861. október 6.)

Adakozás az andrásfalvi reformátusok javára

Adakozások.

A „Vasárnapi Újság” szerkesztőségéhez mult héten beküldetett:

Az inséggel küzdő bukovinai magyar testvéreink fölsegelésére:

I. közlés:

Pestről özv. Szüts Lajosné asszony 10 ft.

Kun-Szent-Miklósról Kovács Zsigmond ügyvéd 1 darab cs.k. arany, s kiskorú gyermekei József, Ödön, Ilona és Gyula 1 ft.

Pestről egy névtelen 1 db cs. arany.

Alsó-Dabasról többen Szalay Pál által 11 ft. 20 kr.

Pestről Madas Károly 10 ft.

Pestről F. M. 4 ft.

Komáromból L. P. 1 ft.

Összesen: 37 ft. 20 kr. és 2 darab cs. arany.

(Vasárnapi Újság, 13. évfolyam, 7. szám, 1866. február 18.)

Adakozás.

Az inséggel küzdő bukovinai magyar testvéreink fölsegelésére a Vasárnapi Újság szerkesztőségéhez beküldetett:

II. közlés:

Pozsonyból Kajdatsyné 2 ft.
 Halasról Sz. G. 1 ft.
 Zsákáról gr. Rhédey Gábor 5 ft.
 Sófálvárról (Erdély) többen Sombory János által 23 ft.
 Nagyváradról többen Bakos Pál által 3 ft. 40 kr.
 Székesfehérvárról többen Tvordy János által 12 ft. 50 kr.
 Sárospatakról többen dr. Soltész János által 31 ft.
 Tokajból L. L. 2 ft.
 Lunkányról László József 2 ft.
 Prakenfálvárról (Jakobs Ottókár 1 ft., Valkó József 1 ft., Rónai Guszti 1 ft., Rónai Károly 2 ft.) együtt 5 ft.
 Simontornyai kaszinó 3 ft.
 Szatmárról Joó János és neje arany lakadalmának vendégei Vajai László által 23 ft.
 Szatmárról többen Böszörményi Elekné által 48 ft.
 Összesen: 160 ft. 90 kr.
 Az I. közlés volt: 2 db. arany, 37 ft. 20 kr.
 Eddig begyűlt: 198 ft. 10 kr. és 2 db. cs. arany.
 (A tegnapi napon posta útján elküldöttünk 198 fto 10 krt és 2 darab cs. aranyat.)

(Vasárnapi Újság, 13. évfolyam, 8. szám, 1866. február 25.)

Adakozás.

Ínséggel küzdő *bukovinai magyar testvéreink* fölsegélésére a Vasárnapi Újság szerkesztőségéhez beküldetett:

III. közlés:

Debreczenből özv. Auer Andrásné asszony 10 ft.
 Máléból (Gömör) többen Katona M. által 3 ft. 10 kr.
 Vajkóczról a református egyház hívei Rásky Endre által 4 ft. 50 kr.
 Püspök-Ladányból többen Baranyay Lajos által 17 ft.
 Debreczenből többen a „Hortobágy” szerkesztője Sárváry Elek által 69 ft. és 2 darab 2 forintos tallér.
 Gyéresről a református egyház hívei Szentgyörgyi József által 7 ft.
 Sárvárról többen Pfeiffer Sámuel által 10 ft.
 Ráczeviből Ürögi Illés 2 ft.
 Pestről Beniczky-Schnee Mária 5 ft.
 Pestről egy névtelen 1 ft.
 Vályról és Mihályfálvárról 15 ft.
 Losoncról özv. Fáy Józsefné asszony kezdeményezése után több hölgy által gyűjtve többektől, Kis Gábor útján 100 ft. 5 kr., 1 darab 1 forintos és 4 huszas.
 Komáromból többen Szopori Nagy Antal által 12 ft.
 Összesen: 255 ft. 65 kr., 2 darab kétforintos tallér, 1 darab 1 forintos és 4 darab huszas.
 Ehhez hozzáadván az I-II. közlést, 198 ft. 10 kr. És 2 db aranyat: a fentebbi célra eddig beküldetett 453 ft. 75 kr., 2 darab arany, 2 darab kétforintos tallér, 1 darab egyforintos és 4 darab huszas.
 (A bejött összegek minden hét végén postai úton rendeltetések helyére küldetnek.)

(Vasárnapi Újság, 13. évfolyam, 9. szám, 1866. március 4.)

Adakozás.

Ínséggel küzdő *bukovinai magyar testvéreink* fölsegélésére a Vasárnapi Újság szerkesztőségéhez beküldetett:

IV. közlés:

Dobsináról a kaszinóban rendezett sorsjáték eredménye Dobay Vilmos elnök által 23 ft.
 Halasról Kolozsváry István 5 ft.
 Rádról Szilády Géza és Bokross Elek 1 ft.
 Sellyéről a református egyház tagjai Békássy József által 4 ft.
 Petyéről többen (Böszörményi L. 1 ft. Egy valaki 50 kr. A község lakosai 50 kr. Böszörményi Antalné 50 kr. Muki Elek 50 kr. Református egyház 1 ft. Erdős Gábor 1 ft. Márton Bálint 1 ft.) összesen 6 ft.
 Répcze-Lakról a csánigi fiókgyülekezet Sass József által 5 ft.
 Debreczenből Tikos Anna, Béressy Sámuelné 2 ft.
 Böödről az ideiglenes református tanító 1 ft.
 Összesen 47 ft.
 Az eddigi I-III. közlésekkel együtt begyűlt összesen 500 ft. 75 kr., 2 darab arany, 2 darab kétforintos tallér, 1 darab egyforintos és 4 darab ezüst huszas.

(Vasárnapi Újság, 13. évfolyam, 10. szám, 1866. március 11.)

A bukovinai ínség s a magyar közönség jótékonykodása

E napokban vettük Bukovinából, Andrásfalváról a következő levelet, melynek elolvasását olvasóink szíves figyelmébe ajánljuk:

„Tisztelt uraságodnak Pesten, múlt február hó 23-kán kelt, és hozzánk folyó hó 2-kán, 198 ft. 10 kr. O. é. És 2 darab cs. kir. Arannyal, 5-5 forintba számlálva, együtt 208 ft. (kétszáz-nyolcz) és 10 krral terhelt levele, az éhséggel küzdő bukovinai magyar reformátusok ínségének enyhítésére, mondhatatlan ínségünk súlyát enyhítette, szívünk aggodalmát a remény kedves sugaraival csendesítette, és amit esdő szőzatunkban csak reményleni mertünk, azt most, mint teljesült valóságot hirdetjük: „*hogy akik bíznak az úr Istenben, meg nem szégyenülnek.*”

A küldött szép adományért tisztelt uraságodnak és a nemes szívű adakozóknak szíves köszönetünket és forró hálánkat ezennel nyilvánítva, a szeretet Istenének legjobb áldásait, és a felebaráti szeretet legédesebb jutalmát, a boldogító nemes öntudatot kérjük mindnyájokra.

A küldött könyör-adomány uraságod intelme szerint, a körülmények és a szükséghez képest, ahol a segély a legsürgetőbb volt, az egyháztagoknak nyilvános gyűlésben tett intézkedések szerint, a pap személyes felügyelete alatt kezdetett és fog ezután is a lehető legméltányosabb igazságosságossággal kiosztani.

A küldött könyör-adomány oly nagyszerű, hogy mi árva és jelentéktelen bukovinai magyar reformátusok azt még csak megköszönni is illendően nem tudjuk! Nem az elégtelenség tehát, de szükségünk mondhatatlan mérve kényszerít, és hitünk biztat: „*kérjete, és megadatik nektek.*”

Íme ínségünk igazi mérve:

Folyó hó 5-kén kiosztatott 122 ft. 55 kr. Értékű, azaz 29 pozsonyi mérő törökbúza, 4 ft. 30 krral mérője, a már éhezésre jutott hívek között; és ezeknek a száma oly nagy, hogy egy főre nem esett több, mint egy p. mérőnek 1/16-od része; ami egy személynek éhségét csak egy rövid hétre is nem kielégíteni, de csak naponkint enyhíteni is nem elégséges és még aratásig 20 hét van! Ezen éhezők száma naponkint szaporodik, az egész gyülekezetben alig lesz 5-6 család, mely rövid időn a könyör-adományra ne szoruljon.

Sem az országos segélyből, sem a magyarhoni főpapok adományából még nem vett községünk segítséget; ezért római-katolikus atyánkfiai közül is sokan vesznek részt a küldött adományban.

Az uraságod által nyújtott remény sugara, és erdélyi nagyméltóságú evangélikus református püspök és királyi tanácsos főtisztelendő Bodola Sámuel úr jézusi szavai buzdítják hitünket, hogy Isten, ki az égi madárra ügyel, benne bízó híveit nem hagyja el, és mi hisszük, hogy Magyarhon hív főpásztoraiban, buzgó lelkészeiben és Jézus hitében és szellemében élő és munkálkodó keresztyén híveiben támadnak szerető szívek és jóltevő kezek, melyek bizonyosságot fognak tenni arról, hogy Jézus evangéliumi tiszta szentegyházában nem kevés számmal vannak, kik résztvevő szeretetökkel fogják magukat Jézus tanítványaiul ismertetni, és meg fogják nekünk éhezőknek törni kenyeröket.

Bíró Moses evangélikus helvét hitvallású lelkész, ez időben esperes.

Kántor János B. R., helységbíró és presbiter.

Lőcsei György, presbiter.

Varga György, presbiter.

(Vasárnapi Újság, 13. évfolyam, 11. szám, 1866. március 18.)

Adakozás.

Ínséggel küzdő bukovinai magyar testvéreink fölsegelésére a Vasárnapi Újság szerkesztőségéhez beküldetett:

V. közlés:

Tisza-Szalkáról Guthy Ferenczné 3 ft.

Halasról M. J. asszony Solton 2 ft., Szappanos Gábor Halason 2 ft.

Szalacsról a református község Kovács József lelkész által 16 ft.

Csomaközről Uramovits Nagy Klára gyűjtése 10 ft.

Debreczenből a „Hortobágy” szerkesztőségénél újabb begyűlt összegek, Sárváry Elek szerkesztő által 27 ft.

Kabáról többen Nemes Ferencz által 12 ft. 65 kr.

Pestről Horváth Lajos 2 ft., Mocsáry Lajos 2 ft., Tolcsvai Nagy Gedeon 1 ft.

Czeglédéről a kaszinó néhány tagja Szabó Lajos által 10 ft.

Gyüreből (Szabolcs) Erdőhegyi Dániel 1 ft.

Összesen 88 ft. 65 kr.

Az eddigi I-IV. közlésekkel együtt begyűlt összesen 589 ft. 40 kr., 2 darab cs. arany, 2 darab kétforintos tallér, 1 darab egyforintos és 4 darab ezüst huszas.

(Vasárnapi Újság, 13. évfolyam, 11. szám, 1866. március 18.)

Adakozás.

Ínséggel küzdő bukovinai magyar testvéreink fölsegelésére a Vasárnapi Újság szerkesztőségéhez beküldetett:

VI. közlés:

Adorjánházáról többen Szabó István lelkész által 6 ft.

Tiszakürtről a református egyház tagjai Séra Ferencz által 8 ft.

Ér-Tarcsáról a református egyház tagjai Bajza Antal lelkész által 1 ft. 30 kr.

Békésről az úJVárosi két olvasóköri tagjai Varga György elnök által 16 ft. 52 kr.

Összesen 31 ft. 82 kr.

Az eddigi I-V. közlésekkel együtt begyűlt összesen 621 ft. 22 kr., 2 darab cs. arany, 2 darab kétforintos tallér, 1 darab egyforintos és 4 darab ezüst huszas.

(Vasárnapi Újság, 13. évfolyam, 12. szám, 1866. március 25.)

Adakozás.

Ínséggel küzdő *bukovinai magyar testvéreink* fölsegélésére a Vasárnapi Újság szerkesztőségéhez beküldetett:

VII. közlés:

Bakonszegről a református egyház hívei Bakos József lelkész által 38 ft.

Félegyházáról többen Molnár Imre rendőrbíró által 14 ft.

Rácz-Almásról Lehoczky Mihály 1 ft.

Összesen 53 ft.

Az eddigi I-VI. közlésekkel együtt begyűlt összesen 674 ft. 22 kr., 2 darab cs. arany, 2 darab kétforintos tallér, 1 darab egyforintos és 4 darab ezüst huszas.

(Vasárnapi Újság, 13. évfolyam, 13. szám, 1866. április 1.)

Adakozás.

Ínséggel küzdő *bukovinai magyar testvéreink* fölsegélésére a Vasárnapi Újság szerkesztőségéhez beküldetett:

VIII. közlés:

Nagy-Váradról özv. Cserepes Józsefné 5 ft., özv. Tóth Mihályné 2 ft.

Ó-Budáról a gőzhajógyár kovács-osztályának munkatársai Horváth János és Bányay Mihály által 7 ft. 42 kr.

Nagy-Szöllősről többen Nagy Gyula által 26 ft.

Egerlővőről többen Csath Ferencz által 1 ft. 30 kr.

Miskolczi ottani polgárok dr. Doleschall Gábor által 71 ft. 57. Kr.

Vetésről peselypénz és egyesek adománya Szarka Boldizsár által 6 ft. 2 kr.

Deésről Krempf Mátyás 1 ft. 20 kr.

Összesen 120 ft. 51 kr.

Az eddigi I-VII. közlésekkel együtt begyűlt összesen 794 ft. 73 kr., 2 darab cs. arany, 2 darab kétforintos tallér, 1 darab egyforintos és 4 darab ezüst huszas.

(Vasárnapi Újság, 13. évfolyam, 14. szám, 1866. április 8.)

A bukovinai ínségesekről.

Bukovinai andrásfalvi lelkész és esperes Bíró Mózes úr egyik újabb (április 5-diki) levelében, melyben a Vasárnapi Újság szerkesztője által hozzá küldött újabb adakozási összegekért köszönetet mond, többi között ezt írja: „... a kereset teljes lehetetlensége és a gabona szörnyű drágasága (egy pozsonyi mérő mérő kukoricza már 6 o. é. forintra emelkedett) még enyhülést mind nem engednek és folyvást az éhhalál örvényébe vagyunk merülve! A vetőmag is soknak, a legtöbbnek hiányzik, hova leszünk még aratásig! Isten nagy csodája lesz, ha megélünk, oh, mert a könyörben is elfárad a szív és tetetlenné lesz a kéz! Bízunk Istenben, s nem hágy el!

Vegyétek hát szíves köszönetünket és soha ki nem haló hálánkat, , ti nemes szívű emberbarátok, kik ínségünk enyhítésére már eddig szíveteket és kezeteket megnyitottatok; ti nemes társas körök, melyek társas élvezeteiteket a legmagasztosabb élvezettel, a jó tett nemes öntudatával szenteltétek meg; ti nemzetünk hű keblű leányai, kik házról házra, küszöbről küszöbre jártatok, hogy az éhezőknek kenyeret gyűjtsetek! Oh, legyen kedves az Úr előtt szent munkátok!

És ne nehezteljenek, ha midőn az ég áldását kérjük rátok elvett jó tetteitekért, ugyanakkor folyvást nyújtjuk kezünket újabb táplálékért. Nem szemtelen tolakodás ez, hanem az ínség parancsolta segélykiáltás! Legyenek a Vasárnapi Újság jótékony adakozói, mint ránk nézve az isteni gondviselés védangyalai, áldottak és örökké boldogok!”

(Vasárnapi Újság, 13. évfolyam, 15. szám, 1866. április 15.)

Adakozás.

Ínséggel küzdő *bukovinai magyar testvéreink* fölsegélésére a Vasárnapi Újság szerkesztőségéhez beküldetett:

IX. közlés:

A debreczeni takarékpénztár Komlóssy Imre igazgató elnök által 40 ft.

Csuzró! Szalacsi István 10 ft.

Nagy-Szalontáról Veress Károly 1 ft.

Bogyoszlóról (Bihar) több ottani lakos Balog Péter által 8 ft.

Debreczenből Kovácsi Adolf czukorgyári tiszt 1 ft.

Campo Sanpiero-ból (Olaszország) Kürthy őrmester 35 kr., Körlaky József őrmester 25 kr., Lux szakaszvezető 25 kr., Horváth tizedes 25 kr., együtt 1 ft. 10 kr.

Kis-Kun-Halásról többen a kaszinó pénztárnoka által 11 ft. 40 kr.

Összesen 72 ft. 50 kr.

Az eddigi I-VIII. közlésekkel együtt begyűlt összesen 867 ft. 23 kr., 2 darab cs. arany, 2 darab kétforintos tallér, 1 darab egyforintos és 4 darab ezüst huszas.

(Vasárnapi Újság, 13. évfolyam, 15. szám, 1866. április 15.)

Adakozás.

Ínséggel küzdő *bukovinai magyar testvéreink* fölsegelésére a Vasárnapi Újság szerkesztőségéhez beküldetett:

X. közlés:

Debreczenből a „Hortobágy” szerkesztőségénél begyűlt újabb adakozások Sárváry Elek szerkesztő által 47 ft. 33 kr.

Tisza-Füredről többen Bán Zsigmond lelkész által 26 ft. 20 kr.

Egerből Csiky Sándor 1 darab 2 forintos ezüst tallért.

Nagy-Zerindről többen Böszörményi József lelkész által 6 ft. 50 kr.

Mező-Túrról többen Mészáros Endre által 20 ft.

Összesen 100 ft. 3 kr. 1 darab 2 forintos ezüsttallér.

Az eddigi I-IX. közlésekkel együtt begyűlt összesen 967 ft. 26 kr., 2 darab cs. arany, 3 darab kétforintos tallér, 1 darab egyforintos és 4 darab ezüst huszas.

(Vasárnapi Újság, 13. évfolyam, 16. szám, 1866. április 22.)

Adakozás.

Ínséggel küzdő *bukovinai magyar testvéreink* fölsegelésére a Vasárnapi Újság szerkesztőségéhez beküldetett:

XI. közlés:

Hajdú-Böszörményből egy névnap baráti összejövetel alkalmával és később folytatott gyűjtés eredménye Lengyel Imre által 34 ft. 65 kr.

Kassáról többen dr. Ferenczy József lelkész által 23 ft. 40 kr.

Kunágótáról Mészáros Károly és neje 3 ft.

Békesről a malomvégi olvasó társaság 6 ft.; ugyanonnan az ibrányi tizedbeli olvasó-társaság Gonda László által 4 ft.

Bátfáról a református egyházközség Csuri György lelkész által 2 ft.

Összesen 73 ft. 5 kr.

Az eddigi I-X. közlésekkel együtt begyűlt összesen 1040 ft. 31 kr., 2 darab cs. arany, 3 darab kétforintos tallér, 1 darab egyforintos és 4 darab ezüst huszas.

(Vasárnapi Újság, 13. évfolyam, 17. szám, 1866. április 29.)

A bukovinai magyarok ínsége.

Alig múlt két hónapja, hogy a Bukovinában lakó református vallású magyarok hozzánk fordultak esdő szavaikkal. A nagy magyar közönség meghallgatta a kérők jankiáltását, s e lapok szerkesztője azon szerencsés helyzetbe jutott, hogy a hozzá beküldött adakozási összegekből eddigelé már 1056 főt juttathatott a legnyomasztóbb ínség által sújtottaknak. Bukovinából, Andrásfalváról e napokban vettünk ismét egy levelet, melynek tartalmát ismételve ajánljuk olvasóink szíves figyelmébe.

„Midőn tisztelt Uraságod negyedik küldeményének — írja a levél — kezünkhöz vételét ezennel tudatjuk, éltünk fogytáig meg nem szűnő hálánkat, mind tisztelt Uraságod (mint ezen valóban nagyszerű könyöradományok eszközlője), mind a nemes szívű adakozók irányában szent örömmel nyilvánítjuk.

Azt is tudatjuk, hogy minden eddig begyűlt könyöradományok egyenkint, a küldők nevével, egyházunknak végre nyitott emlékkönyvében híven és pontosan fel vannak jegyezve, tanulságul a jövő nemzedéknek, hogy az emberiség sorsát oly atya kormányozza, ki ha balkezével gyermekeit ostorozza, jobbajával vigasztalását nyújtja; de feljegyezzük egyszersmind maradandó emlékül, hogy magyar népünk, távol élő árva testvéreit szívéből ki nem zárja.

„Oh de — kérdi a levélíró református lelkész — fessünk-e árnyat hálánk tiszta sugarai mellé, elküldjük-e aggodalmunk gyászszózatát örömeinkünk hangjaival vegyítve Magyarhon és Erdély nemes szívű népeihez, kérjük-e megfajtását egy előttünk rejtélyes találynak, mely ez:

Hogyan lehetséges, hogy midőn 800 református lélek esdő szavára oly készséggel, oly nagyszerű segély gyűlt össze, mely ha még teljes biztosítást nem is ad, de erős reményt mégis nyújt az éhhalál kikerülésére — ugyanakkor 8000-nyi

bukovinai katolikus magyarság — épp ily ínségben — többszöri felszólalások dacára ily részvételre és segélyre mind eddig nem talált?

Mi meg vagyunk győződve, hogy ennek a szomorú jelenségnek oka nem lehet a részvétel és szeretet vagy áldozatkészség hiánya.

Vajha ezen rejtélyes talányt minél hamarabb örvendetesen fejtetnék meg!

Minden percnyi késedelem verszéyes!

A bukovinai buzgó katolikus szép magyarság az éhhalál tátongó örvényének szélén áll!

A menekülés, a legszörnyűbb ínség eltávolítása csak a ti kezetekben van, Magyarhon és Erdély lelkes fiai és leányai!

Oh siessetek, míg késő nem lesz.”

Eddig az andrásfalvi levél, melyet aláírtak Bíró Mózes evangélikus lelkész és esperes, Kántor János bíró, Biszák József kurátor és Varga György presbiter.

A levél oly hangosan s érthetőleg szól, s oly keserű szemrehányást foglal magában, melyhez részünkről minden további felvilágosítás fölösleges.

Távol vagyunk minden szemrehányástól, csak hangosan ismételjük a fentebbi levél kiáltó szavát: „Itt gyors segítségre van szükség!” Áldozzon mindenki tehetsége szerint. Újabb adakozások átvételére s elküldésére e lapok szerkesztősége szívesen ajánlkozik.

(Vasárnapi Újság, 13. évfolyam, 18. szám, 1866. május 6.)

Adakozás.

Ínséggel küzdő *bukovinai magyar testvéreink* fölsegélésére a Vasárnapi Újság szerkesztőségéhez beküldetett:

XII. közlés:

Békés-Csabáról Láng György és neje 5 ft.

Csombokáról Szontagh Mátyás 10 ft.

Pestről Fuchs Rudolf 3 ft.

Borsról többen Csontos Imre által 6 ft.

Kis-Csányról többen Szalay Antal lelkész által 4 ft.

Kis-Tótfaluról Bódis Gábor tanító 1 ft.

Pestről özv. F. M.-né 5 ft.

Összesen 34 ft.

Az eddigi I-XI. közlésekkel együtt begyűlt összesen 1074 ft. 31 kr., 2 darab cs. arany, 3 darab kétforintos tallér, 1 darab egyforintos és 4 darab ezüst huszas.

(Vasárnapi Újság, 13. évfolyam, 18. szám, 1866. május 6.)

Adakozás.

Ínséggel küzdő *bukovinai magyar testvéreink* fölsegélésére a Vasárnapi Újság szerkesztőségéhez beküldetett:

XIII. közlés:

Nagy-Tótfaluról többen Kontra Sándor segédlelkész által 4 ft.

Szováthról többen Somogyi Sámuel egyházi gondnok által 10 ft. 52 kr. és 1 darab egyforintos ezüstpénz.

Összesen 14 ft. 52 kr. és 1 darab egyforintos ezüstpénz.

Az eddigi I-XII. közlésekkel együtt begyűlt összesen 1089 ft. 83 kr., 2 darab cs. arany, 3 darab kétforintos tallér, 2 darab egyforintos és 4 darab ezüst huszas.

(Vasárnapi Újság, 13. évfolyam, 19. szám, 1866. május 13.)

Adakozás.

Ínséggel küzdő *bukovinai magyar testvéreink* fölsegélésére a Vasárnapi Újság szerkesztőségéhez beküldetett:

XIV. közlés:

Miskolczi a takarékpénztár igazgatósága Szücs Miklós titkár által 50 ft.

Miskolczi Tóth László, Jóny Tivadar és Ferenczy Lajos 4 ft.

Máramaros-Viskről a református gyülekezet tagjai Géressi László lelkész által 18 ft. 30 kr.

Gesztről többen, nagyjából földművelők, Győrffy István úr ispán által 16 ft. 47 kr.

M.-Szigetről az „Erzsébet” kisdudóvoda apró növendékei Homolay János óvodai vezető által 8 ft.

Székes-Fehérvárról N. N. 2 ft.

F.-Csegéről Revitzky Tamás és gyermekei, s Entzen Georgina kisasszony (a római katolikus szűkölködők javára) 9 ft.

A modori postáról (a római katolikusok számára) Cz. J. 3 ft.

Ó-Budáról a gőzhajókovácsok osztályából Horváth János és Bányai Mihály által újólag 6 ft. 45 kr.

Pestről özv. Szücs Lajosné asszony újólag (a „Fővárosi Lapok” útján) 10 ft.

Összesen 127 ft. 22 kr.

Az eddigi I-XIII. közlésekkel együtt begyűlt összesen 1217 ft. 5 kr., 2 darab cs. arany, 3 darab kétforintos tallér, 2 darab egyforintos és 4 darab ezüst huszas.

(Vasárnapi Újság, 13. évfolyam, 20. szám, 1866. május 20.)

Adakozás.

Ínséggel küzdő *bukovinai magyar testvéreink* fölsegelésére a Vasárnapi Újság szerkesztőségéhez beküldetett:

XV. közlés:

Szombathelyről a gimnázium 7-dik osztálya (a Fővárosi Lapok útján) 11 ft.

Máléból (Gömör) többen „egy protestáns” által (a római-katolikusok számára) 5 ft. 58 kr.

Ungvárról többen Molnár János által 10 ft. 70 kr.

Tokajból többen Kröczér Ágoston által 23 ft. 30 kr.

Szegedről Szojka Gusztáv és özv. Bánhidy Józsefné 8 ft.

Ártándról (Bihar) többen Halász Imre által 7 ft.

Tisza-Dobról többen Szeremley József lelkész által 13 ft.

Silingyiáról (Arad) Deseő Ádám (a római katolikusok számára) 15 ft.

Szernyéről (Bereg) a református közösség hívei Zágonyi Á. Károly lelkész által (felében a római katolikusok számára) 4 ft. 20 kr.

Déva-Ványáról az ottani olvasó egyesület Szabó Gábor elnök által 11 ft.

Pestről Istóczy Sándor 2 ft.

Buzáról Hadvige Ernő (a római katolikusok számára) 2 ft.

M.-Kászonból többen Wargha Pál református lelkész által (felében a római katolikusok számára) 6 ft. 20 kr.

Hajdú-Hadházi a református egyház tagjai Bartha Mihály lelkész által 31 ft. 20 kr.

Szent-Györgyvölgyről több református község hívei Somogyi Gyula lelkész által 16 ft. 7 kr.

Dadáról Deák János 3 ft.

Békésről a bánhidai olvasóköri tagjai Szabados Sándor elnök által 12 ft.

Összesen 181 ft. 25 kr.

Az eddigi I-XIV. közlésekkel együtt begyűlt összesen 1398 ft. 30 kr., 2 darab cs. arany, 3 darab kétforintos tallér, 2 darab egyforintos és 4 darab ezüst huszas.

(Vasárnapi Újság, 13. évfolyam, 21. szám, 1866. május 27.)

Szerkesztői mondanivaló.

8253. Andrásfalva. (Bukovina.) B. M. Az ötödik küldeményünket nyugtázó levél is megérkezett. E napokban ismét egy nagyobb összeget küldhetünk, melynek kiosztását az ínségesek között az egyes adakozók kívánsága szerint kérjük. Reméljük, hogy a jövő aratásig még egy kis összeget gyűjthetünk. A küldött új felhívást azért nem közöljük, mert úgy tudjuk, hogy a „Katolikus Néplapban” már közölve volt.

(Vasárnapi Újság, 13. évfolyam, 21. szám, 1866. május 27.)

Adakozás.

Ínséggel küzdő *bukovinai magyar testvéreink* fölsegelésére a Vasárnapi Újság szerkesztőségéhez beküldetett:

XVI. közlés:

Szinyérváraljáról többen Széles Endre református lelkész által (felében a római katolikusok számára) 20 ft.

Kassáról többen dr. Ferenczy József református lelkész által másodízben 41 ft. 10 kr.

Győrből ifj. Ráth Károlyné 5 ft.

Püspökiből többen Jakab Imre főbíró és Hézer Károly jegyző által 12 ft.

Pirosról (Újvidék mellett) Szikszói Boldizsár református lelkész 1 ft.

Csúzárol a református egyház tagjai 5 ft.

Noszlopról egy a Somlyóhegyen majálist ünnepelet társaság Szabó Aladár református lelkész által 8 ft.

Összesen 92 ft. 10 kr.

Az eddigi I-XV. közlésekkel együtt begyűlt összesen 1490 ft. 40 kr., 2 darab cs. arany, 3 darab kétforintos tallér, 2 darab egyforintos és 4 darab ezüst huszas.

(Vasárnapi Újság, 13. évfolyam, 22. szám, 1866. június 3.)

Szerkesztői mondanivaló.

8265. Andrásfalva. (Bukovina.) B. M. Az újabb levél tartalmára a múlt héten küldött sorainkban válaszoltunk. Szándékosan kerüljük a némelyek által keresett felekezeti meddő vitákat. Reméljük, nézeteinkben önök is belenyugosznak.

(Vasárnapi Újság, 13. évfolyam, 22. szám, 1866. június 3.)

Adakozás.

Ínséggel küzdő *bukovinai magyar testvéreink* fölsegélésére a Vasárnapi Újság szerkesztőségéhez beküldetett:

XVII. közlés:

Csökmőről (Bihar) a község egyes lakosai részéről Törő József református lelkész, Katona András községi bíró és Katona János jegyző által 19 ft. 51 kr.

Kacsokról Becsák Károly református tanító (fele részben a római katolikusok számára) 1 ft.

Mezőtúrról az „újvárosi” részben lakó földművelő nép közül többen Kossa Károly református tanító által 3 ft.

Nagy-Váradról több magyar iparos Varga Imre által (fele részben a római katolikusok számára) 30 ft. 72 kr.

Ramocsházáról Nyárády Erzsébet és Dániel 2 ft.

Alvinczről Toldy Ida és Sarolta 2 ft.

Tisza-Sasról többen Földváry László református segédlelkész által 8 ft. 37 kr.

Összesen 66 ft. 60 kr.

Az eddigi I-XVI. közlésekkel együtt begyűlt összesen 1557 ft. - kr., 2 darab cs. arany, 3 darab kétforintos tallér, 2 darab egyforintos és 4 darab ezüst huszas.

(Vasárnapi Újság, 13. évfolyam, 23. szám, 1866. június 10.)

Szerkesztői mondanivaló.

8286. Andrásfalva. T. Bíró Mózes lelkész úrnak. Sajnálattal halljuk némely urak zavargó fellépését. A lapjainkban közlött adakozásoknál azon összegek mindig külön vannak megemlítve, melyek az ottani római katolikus testvéreinket illetik. Ezeket nekik kiadni kérjük. A többi összegek az első siralmas feljajdulás folytán a felszólaló református atyafiak számára vannak küldve, s mint azelőtt, úgy ezután is, szabad tetszésökre van bízva az elosztás. Aki akár innen, akár onnan, az egyenetlenséget szítja, vétkes izgató, s megvetést érdemel.

(Vasárnapi Újság, 13. évfolyam, 23. szám, 1866. június 10.)

Adakozás.

Ínséggel küzdő *bukovinai magyar testvéreink* fölsegélésére a Vasárnapi Újság szerkesztőségéhez beküldetett:

XVIII. közlés:

Párizsból több ott tartózkodó magyar Kövy Zsigmond által 55 frankot, vagyis a megérkezés napján volt árfolyam szerint = 28 ft. 60 kr.

Talpasról (Arad) többen Kabdebo Kálmán által 101 ft.

Összesen 129 ft. 60 kr.

Igazítás. A lapunk múlt számában közzétett kimutatásban a Mezőtúrról Kossa Károly úr által küldött adakozási összeg nem 3 ft., hanem 3 ft. 70 kr. Ezt a minapi általános összeghez hozzáadván, eszerint

Az eddigi I-XVII. közlésekkel együtt begyűlt összesen 1687 ft. 30 kr., 2 darab cs. arany, 3 darab kétforintos tallér, 2 darab egyforintos és 4 darab ezüst huszas.

(Vasárnapi Újság, 13. évfolyam, 24. szám, 1866. június 17.)

Adakozás.

Ínséggel küzdő *bukovinai magyar testvéreink* fölsegélésére a Vasárnapi Újság szerkesztőségéhez beküldetett:

XIX. közlés:

Gyöngyösről többen Borhy József ügyvéd által (a római katolikusok számára) 5 ft.

Békésről a központi kaszinó tagjai Benedicty József elnök által 30 ft.

Összesen 35 ft. - kr.

Az eddigi I-XVIII. közlésekkel együtt begyűlt összesen 1722 ft. 30 kr., 2 darab cs. arany, 3 darab kétforintos tallér, 2 darab egyforintos és 4 darab ezüst huszas.

(Vasárnapi Újság, 13. évfolyam, 25. szám, 1866. június 24.)

Adakozás.

Ínséggel küzdő *bukovinai magyar testvéreink* fölsegélésére a Vasárnapi Újság szerkesztőségéhez beküldetett:

XX. közlés:

Asszonyvásárából (Bihar) többen Ármos Sándor református lelkész által 6 ft.

Pestről többen ifj. Jámbor E. által 7 ft.

Összesen 13 ft. - kr.

Az eddigi I-XIX. közlésekkel együtt begyűlt a Vasárnapi Újság szerkesztőségéhez összesen 1735 ft. 30 kr., 2 darab cs. arany, 3 darab kétforintos tallér, 2 darab egyforintos és 4 darab ezüst huszas.

(Vasárnapi Újság, 13. évfolyam, 27. szám, 1866. július 8.)

Adakozás.

Ínséggel küzdő *bukovinai magyar testvéreink* fölsegelésére a Vasárnapi Újság szerkesztőségéhez beküldetett:

XXI. közlés:

Nagy-Zerindről Böszörményi József református lelkész újjólag 2 ft. 10 kr.

Az eddigi I-XX. közlésekkel együtt begyűlt a Vasárnapi Újság szerkesztőségéhez összesen 1737 ft. 40 kr., 2 darab cs. arany, 3 darab kétforintos tallér, 2 darab egyforintos és 4 darab ezüst huszas.

(Vasárnapi Újság, 13. évfolyam, 29. szám, 1866. július 22.)

Kimutatás a bukovinai adakozásokról.

Bukovinában Andrásfalván, augusztus 1-én 1866.

Midőn a tisztelt szerkesztőségtől múlt hó 16-án kelt becses levél kíséretében ínségünk enyhítésére begyűlt könyöradományok hetedik küldeményét kezünkhöz vesszük, örömet engedünk tisztelt Uraságod méltó kíváncsalmának, és mint ígéretünk is igényli, ezennel beküldjük számlánkat mindazon összegekről, melyek hozzánk, a „Politikai Újdonságok” folyó évi 6-ik számában a bukovinai református magyarok nevében közzétett esdő szózatunkra begyűltek, és a „Vasárnapi Újság” több számában részletesen kimutattak.

1-ső küldemény február 23-ról: a) bankópénzben 198 ft. 10 kr., b) két darab cs. arany 5 ft. = 10 ft.

2-ik küldemény márczius hó 2-ről: a) bankóban 255 ft. 65 kr., b) 2 darab kétforintos tallér = 4 ft., 1 darab egyforintos, 4 darab ezüst huszas 1 ft. 40 kr. = 6 ft. 40 kr.

3-ik küldemény márczius hó 16-ról: bankópénzben 135 ft. 65 kr.

4-ik küldemény április hó 4-ről: bankópénzben 205 ft. 33 kr.

5-ik küldemény április hó 30-ról: a) bankóban 245 ft. 58 kr. b) 1 darab kétforintos tallér = 2 ft.

6-ik küldemény május hó 30-ról: a) bankópénzben 357 ft., b) 1 darab egyforintos tallér = 1 ft.

7-ik küldemény július hó 16-ról: bankóban 337 ft.

Hét küldemény összesen 1753 ft. 71 kr. Azaz: egy ezer hétszáz ötvenhárom ft. 71 kr.

Jegyzés: ezek között volt két darab cs. arany, három darab kétforintos ezüst tallér, két darab egyforintos ezüst tallér, négy darab ezüst huszas.

A kiadásokról készítendő számolat is lehető rövid időn közzé fog tétetni.

Addig is mind a tisztelt szerkesztő úr, mind minden kegyes adakozók irányában forró hálánkat újra nyilvánítva és mindnyájukra az ég áldásáért buzgón esedezve, mély tisztelettel maradtunk uraságodnak háládatos szolgálai.

Bíró Mózes Kántor János B. R.

evangélikus lelkész, esperes

(Vasárnapi Újság, 13. évfolyam, 32. szám, 1866. augusztus 12.)

Bukovinából egy derék magyar lelkész elhunytáról tudósítanak:

Bíró Mózes andrásfalvi református pap és esperes szeptember 11-én 63 éves korában jobblétre szenderült. Az elhunyt 36 évig volt az új andrásfalvi egyháznak buzgó lelkipásztora, s a bukovinai magyaroknak minden időben erélyes szószólója és tanácsadója. Legutóbb az ínség napjaiban ő fáradozott legtöbbit, hogy a szűkölködők számára segélyt szerezzen, s felszólítása folytán több ezerre menő összegek küldettek a bukovinai éhezők számára. Halálát, valláskülönbőség nélkül, az egész bukovinai magyarság méltán gyászolja.

(Vasárnapi Újság, 13. évfolyam, 41. szám, 1866. október 14.)

Levél Braziliából Sztrigyszentgyörgyre

Nagyságos László Ferencz Plébános úrnak. Kalán.

Első sorban is értesítem az Plébános urat, hogy megkaptuk az mihozzánk küldött levelit. Én is köszönettel fogattam és nem bírok elég hálás lenni az Plébános úrral szemben, hogy ilyen sok idő elteltével megemlékezik rólunk és még fáradozik műértünk, amire munkánk nem is vagyunk talán méltó érdemesek. Mert otthattuk az szeretett anyánk szülőföldjét, az drága erdéli bérceket, amit az őseink megszereszték nekünk és kivándoroltunk az idegenbe az Brazília vadak lakta fölgére. De úgy szokták mondani, ki mit keres, hát megkapja. Hát most mű es itt vagyunk az ígéret fölgén. Csak az van benne, hogy ígyérve volt, de megadva sosem lesz. De hát mit csináljunk, ha már így történt az meglett. Káron írnám késő bántódni. És máskülömben nem mondhatom. Az munkám után it sokkal jobban megélek, mind oda haza bármeliki földes gazda. Csakhogy az önállóság bánt, mert nem vagyok az magam gazdája, még ezideig csak mindig gyári munkás vagyok. De nem soká megsegít az Jóisten és az magam gazdája leszek. Mert vettem 40 hold földet és nemsokára ki fogunk menni az telepre, hacsak az Jóisten megsegít és ott kint majdcsak megleszünk valahogy. És az telepünknek az neve Szentantalfalva.

És most még azt es megírom, hogy az én nevemre címzett levélben egyik példán, ami László Sándornak szólott, hát átkültem neki és ő itt volt Újév napján és hálás köszönetét fejezi ki az Plébános úrnak és az a levél annyi célt ért el, hogy az Sándor teljesen megtört és egész másképp kezdett el gondolkozni és azt is monta, hogy ki fogja hozatni az feleségit és az kisfiját. Szóval az családját, améjént elbírja intézni itt az ügyet azzal az asszonyval, amelyikkel idájig tartott, mert mán ügyis régen el akarnak válni. Csak az tarcsa vissza, hogy van közösen egy házuk. Szóval egy korcsma és bolthelyiségük. Amélyent azt el agyák, hát azonnal elválnak az asszonytól és akkor küld hajójegyet az csalágyának, amivel ki bírnak jöni. És azt is monta az Sándor, hogy hacsak bír, hát minél előbb küld még egy kis pénzt, amiből éljen az csalágya, amíg ő bír hajójegyet küldeni az számukra. És én általam lett feltéve 10 dollár 1930. december 18-án az Teréz részére és egy levél is. Azt hiszem, hogy nem soká viszont lássák egymást, mert az én feleségem is nagyon sokat beszélt az Árpádnak, hogy hozassa ki az csalágyát és ne nézze, hogy otthon szenvedjenek, mert őneki az törvényes felesége s gyermeke, ami odahaza van és ő itten él törvénytelen egy olasz asszonyval. Az nem szép, még amellet nagy vétek Istennek törvényeit megvetni.

És most még az Plébános úr arra kér engem, hogy tudassam az itten élő kivándorolt híveiről. Hát amennyiben tudomásom van az összes sztrigyszentgyörgyi kivándorolt magyarok itten tartózkodási helyükről. Hát bátor vagyok egy kevés felvilágosítást adni mindegyikről. És pedig első sorban is rajtam kezdem meg úgymind:

1. Győrfi Antal és az csalágya. Mű amihóta kijöttünk Brazíliában hát még mindég egy helyen vagyunk egy német társulatnak az papírgyártelepin Cayeirason, Sao Paulo állam fővárosától 32 kilométerre délkeleti irányba.

És még itt vadnak illetve itt laknak:

2. Özvegy Szentes Péterné az csalágyával.

3. Özvegy Szőcs Mihályné egyedül. És továbbá:

4. Becze Mihály az csalágyával együtt és több itt nem lakik szentgyörgyi.

És az fővárostól 20 kilométerre északra van Szent Bernárd kisváros, brazil nyelven Sao Bernardo. Itt laknak:

5. Özvegy Csiszér Antal az összes csalágyával.

6. Bakos József.

7. Csernik János.

8. Péter Albert.

9. Péter György.

10. Miklós Márton.

11. Maneszkul Ferencz.

Ezek mind Szent Bernárdon laknak és továbbá az város különböző részein laknak az többiek.

Vila Marián lakik:

12. Pál Jóska csalágyával.

És Vila Anestacion laknak az következők:

13. Benkő Ferencz az összes csalágyával.

14. Kis Lőrinc, most jelenleg nagyon beteg.

15. Özvegy Sorbán Fábrián az csalágya egy részivel.

16. Benkő Márton.

17. Kis Ferencz és

18. Benkő János lakik Vila Marianán egy másik részén az városnak.

És igen még Vila Anastacio:

19. László Albert.

20. László Sándor Árpád.

És ezek az magyarok kivéve László Sándort mind gyári munkások. Különböző gyárakban keresik az mindennapi kenyerüket. És mégpedig nagyon is nehezen az maji az mai nagy munkahiány végett, mikor vadnak olyan családok, hogy imán egy éve es eltelt, hogy nincs munkája. És rá vadnak utalva, hogy kegyelem kenyéren éljen az brazil jóléti és naponta csak egyszer van kiosztás ételben kivéve az szentgyörgyieket, mert ezekből még nem jutott senki abban az sorsban, hogy más által éljen, hanem vadnak más nemzetek és bizony még magyarok és éppent elegen és most menjünk tovább az számlával.

21. Győrfi Miklós az csalágyával kint lakik Parana államban, 685 kilométer Sao Paulótól észak-nyugatra. Ott dolgoznak egy szalámi gyárban.

22. Sorbán Mihály, ő es szintén ott van.

És Sao Palotól délre csakis ebben az államban 886 kilométer az fővárostól Boldogasszonyfalva telep:

23. Turbuk Antal.

24. Turbuk Zakar.

25. Székely István.

26. Illés Gáspár.

27. Özvegy László Gergelné az két kisebb fíjával.

28. Özvegy Turbuk Péterné az kisebb fíjaival.

Ezek kint vannak az saját pénziken vet telepen és éldegélnek ott csendesen. Egy Kis Aladár nevű, György megyei fiú az tanyítójuk, mert van 45 család ott kint és van nekik egy magyar iskolájuk. És némelek nagyon jól ál ott kint, szóval aki korábban kiment. És most csak épp Kató Ferencznek nem tudom az holétit és Kató Ágnesnak és Szentes Palinak. És az többi, ami még visszavándorolt Erdélben: Kis Lajos, Győrfi Vilmos, Győrfi János.

Itten bent az városban is van több magyar felekezeti iskola, amit pénzen tartanak fel az magyarok. De mostanába nagyon gyengén működik, mert nincs kereset és nem bírják fizetni. És az én gyermekeim azok jártak brazil állami iskolát és felsőbb iskolában is jártatom két fiút. De csak brazilban, mert az nem került pénzben, csak épp az van ott. Jegyet kellett fizetni és most még az vallás szent pontjából. Nem éppent az legjobban áll az magyar kolónia. Mért? Mert az magyarok nagyon kevés bizalmat fektetnek az vallásra. Pláne az római katolikusok, mert itt ami van valamilyen gyenge vezetőség, ami intézi az egyes magyar csoportok ügyeit. Hát az sem sokat törődik az vallással, hanem inkább az mulatsággal. Azzal igen. Az kabarékra és az bálókra, arra igen nagy súlyt fektetnek az magyarok. De az lélek üdvösségre azt lehet mondani majdnem semmit sem. Csakis az ember, ha elmegy egy más felekezeti templomba az Istentiszteletet végig hallgatni és az magyarok közt is az reformátusok, azok mán jobban ragaszkodnak az vallásukhoz, mert , mert csak most nemrégén keszték meg az magyar református egyházközség elékészítését és mán is van több mind 800 híve. És minden vasárnap összegyűlnek az város minden résziből az brazil református templomban és ott hallgassák végig az szertartást. De bizony kedves Plébános úr az magyarok köszt is nagy az külömség, mert vadnak egyes családok, hogy amikor kijöttek ide hát kis apró csalágyik volt és kárjon hagyták az növelést és nem gyakorolták az vallást és máma ha az ember megkérdi attól az gyermektől, hogy mélyen vallású, vagy hát azt a feletet kapja rá, hogy ő nem tugya.

Mire jó az vallás? És továbbá az barátság szempontjából is itt nagy az külömség. Mert itt az ember ha összekerül egy idegen nemzetű embervel is valami ellenséges szóváltás történik egymás között, hát két szóból el van intézve, mert az harmadik mán az lövés. Lead két-három golyót és az ember élete le van számolva. Mert itt egy tyúknak drágább az élet, mind egy emberé, mert itt csak az egy fegyvert ismerik elégtételül úgy az úri osztály, mind az szegény osztály. Mert képes egy felebarátját egy szivarért lelőni, ha nem kínálja meg, amikor rágyújt. Ezért itt mindentől nagyon őrizkedni kell...

És most még megemlítem az házassági czeremóniát. Itten ha két szegény sorsú fíjatal össze akar kelni, hát kénytelen hogy törvénytelen élni, mert az legolcsóbb polgári esketés 85 méter illetve banán. Pénzben 1.365 leji és az egyházi esküvő 40 millió 640 leji. Például én férjhez attam 1930-ban két lányomat és az kettőnek az kiadás volt csak nagyon szegényesen 20.500 leji.

Ilyen az világ itt Brazilban.

És most bocsánatot kérek a Plébános úrtól az én össze-vissza írásomért, mert én csak 6 hónapot jártam iskolában és így nem az legjobb értelmesen tudok írni.

És zárom soraim és maradok méltó tisztelettel:

Győrfi Antal és családja.

Cayeiras, 1931. janár 10-én, Estado Sao Paulo, Brazília

Ha kézhez kapja, kérem, hogy válaszoljon rá és máskor többet írok.

Érkezett: február 4.

(Kalánfalvi római katolikus plébánia irattára)

A sztrigyszentgyörgyi telepítés háttere

A bukovinai székely csángó családok visszatelepítése az eredeti terv szerint nagyvonalúnak ígérkezett. 1910 év folyamán pl. 237 bukovinai és részben már Boszniába költözött székely-csángó család Sztrigyszentgyörgyre, Fehérvízre, Felsőszálláspatakra és Pujra való telepítése vétetett tervbe. A szép és életrevaló terv megvalósulását elsősorban pénzügyi nehézségek akadályozták meg. Az állam akkori vezetői egyáltalán nem fogták fel a kérdés nagy horderejét. Magán telepítési bizottságok pedig képtelenek — hacsak áldozatra kész bankintézmények nem állanak teljes erejükkel segítségükre — az említett arányú telepítés eredményes lebonyolítására.

Szabó Imre dévai, pénzügyi számtiszt, a telepítés szellemi irányítója — kitől a jóakarát és nemes szándék nem vitatható el — minden emberileg lehető megtegt az ügy sikerében. A kormány részéről a telepítéssel kapcsolatos kéréseire csupán szépszavú, de anyagiakban be nem váltható ígéretek és a jövőre vonatkozó bizonytalan biztatásokat kapott, melyekre építeni nem lehetett. Szabó Imre anyagi erők hiányában — tekintettel arra, hogy a telepesek valamennyien római katolikus vallásúak — az Erdélyi Római Katolikus Státushoz fordult 37 darab melléklettel támogatott kéréssel, s a telepítés pénzügyi lebonyolítására 640.000 korona kölcsönt kért 4 %-os kamat mellett telekkönyvre biztosítékokkal. A Státus azonban nem rendelkezett akkora pénzkészlettel, s a kérést sajnálatának nyilvánítása mellett 37 mellékletével együtt visszaszámraztatta.

Így a telepítés csak kismértékben indult meg, s csak Sztrigyszentgyörgyre szorítkozott. Amint később kitűnt, erre sem volt elegendő pénzügyi fedezet. Így érthető, a sztrigyszentgyörgyi telepesek részéről a panaszoknak vége-hossza nem volt, különösen akkor, mikor nyilvánvalóvá lett, hogy az előre hirdetett státusi kölcsön nem valósulhatott meg. A

telepesek befizetett előlegeiről senki el nem számolt. Magukra hagyatottságukban, tanácsstalanságukban gyanút fogtak, félrevezetteknek, becsapottaknak érezték magukat, s teljesen elcsüggedtek, érezvén, hogy a nehéz fizetési feltételeknek saját erejükből képtelenek eleget tenni. Élőszóban és írásban ismételt Jancsó főesperes úrhoz fordultak tanácsért. Így 1911. június 5-én 51 telepes gazda elkésredett hangú levelet írt Szabó Imre úrnak. A levélben helyzetük tisztázását kérik, valamint az előlegek becsületes elszámolását. A levelet Jancsó főesperes úrhoz küldték közvetítés végett. Ezen levélből kitűnik, hogy a telepes ház és külsőség értékének letörlesztése 50 évre volt tervezve holdanként évi 40 korona törlesztést számítva. Így 50 év alatt a föld holdjáért összesen 2.000 koronát kellett volna fizetniök, holott a megvételkor azonnali fizetés mellett a költségekkel együtt csak 500 korona volt 1 hold földnek az ára. Elkésredetten írják a telepesek ezért az említett levélben: „Mert, miszerint alá van írva, azt úgy ki nem bírjuk fizetni soha!”

Majd így folytatják: „Továbbá kérjük Tekintetességedet, hogy az előlegek hollétét, valamint címét még nem láttuk és nem tapasztaltuk. Méltóztassék nekünk beszámolni, mert még idáig semmiféle célra nem lett beszámolva, sem az építési költségekbe, sem az évi törlesztésbe; tehát ez okból vagyunk így elcsüggedve, mert sokfélefép félre lettünk vezetve, hogy államosít, holott az állam álmot sem lát rólunk, csak megvesztetést tapasztaltunk mindenben. Ha kérésünket nem hajlandó teljesíteni, úgy akkor kényszerülve vagyunk telepedésünk alapján további lépéseket tenni.”

Jancsó Ernő főesperese-plébános az 51 telepes aláírásával ellátott panaszlevelet komolyan vette, s 1911. június 19-én 579. szám alatt érélyes hangon felszólította Szabó Imre urat arra, hogy a sztrigyszentgyörgyi telepítés ügyéről részletesen számoljon be. A főesperes többek között így ír: „Már nagyon sokszor volt szíves uraságod nekem, mint főesperesnek megígérni, hogy a sztrigyszentgyörgyi csángók telepítési ügyéről referálni fog. Mind vártam eddig, de már most tennem kell az egyházi ügyeit tekintve; épp azért igen szeretném tudni, hogy már megmaradnak-e a telepesek Sztrigyszentgyörgyön, úgy lett-e rendezve a birtokviszony, hogy ők a tartozásukat fizetve megélhetnek-e ott, mert nem akarnék csak úgy vakra hatra valamibe fogni, hogy a költség meglegyen és utoljára nem lesz kinek. A telepítés ugye szép, hazafias és hálára kötelező dolog, de csak akkor, hogyha az úgy van keresztül víve, hogy hasznos és nem káros. Mert lelkiismeretlen tény volna az, ha a szegény emberek felbízattva és beugratva nagy kárt szenvedve földönfutókká lennének ahelyett, hogy édes hazájukba visszajöhettek volna. Azért kérem uraságodat még e hét folyamán megválaszolni ezen levelemben feltett kérdéseket, mivel kénytelen leszek aztán, ha választ nem kapok, más által kérni felvilágosítást a telepítés ügyéről.”

Ezen keményhangú levélre Szabó Imre 24 órán belül válaszolt. Válaszában védi önmagát és a telepítés ügyét. Rámutat a telepítéssel kapcsolatban felhalmozódott elfoglaltságára, valamint a felmerült, szinte leküzdhetetlen nehézségekre. Védekezése fényt vet a sztrigyszentgyörgyi telepítés több, ismeretlen mozzanatára. Ezért helyénvalónak látom anélkül, hogy az egyes kérdésekben pro vagy kontra állást foglalnék, Szabó Imre levelének lényegesebb részeit leközölni:

„A sztrigyszentgyörgyi telepítésre vonatkozólag tudatni kívánom, hogy Majláth Gusztáv püspök úr Öngyméltóságának, mint akinek kegyes közbenjárását megnyertük annakidején, referádatom még nem tehettem meg az ügy finansziális oldalát érintő végelszámolást teljes egészében még nem ejthettük meg, s miután már kevés elintézetést vár, a telepítés folyamatáról a közeljövőben jelentésemet megtehetem az ügyet minden fázisában megvilágítva Öngyméltósága teljes képet nyerend. Ami a hozzám intézett többi kérdést illeti, rövidesen válaszom a következő: Hogy a telepesek megmaradnak-e, valószínűnek tartom, mert annakidején valamennyi a komoly betelepülési szándékát jelentette és több-kevesebb vagyonát feltette a kapott telepbe, ámbátor a vevőkbe senki sem lát. Birtokviszonyunk a lehető legkedvezőbbben rendeztetett, mert a legszegényebbje is ½ hold lehetőséget, 3½ hold külsőt és legelő-, erdőrészt kapott, tehát mindenben részesedett. Hogy megélhetnek-e, az sokban függ szorgalmuktól is. Az intenzívebb gazdálkodás végett a királyi gazdasági szaktanár az ősz folyamán többször kiszállott a kertészetre, tekintettel az itteni Transylvania konzervgyárra, ösztökölt, mert tetemes jövedelmet hajt. Rád János tanító úr és Farkas Béla közjegyző úr vezetésükben sokat fáradtak eddig is. Tagadhatatlanul nem nagy vagyonúak telepeseink, s erre való tekintettel nem is volt nagy előlegük. Törlesztésük éppen részben a földművelésügyi kormány részbeni közbenjárása folytán elég kedvező. Tiszta, szilárd anyagú ház és cserépfedéssel, ½ hold belsőségre havi 7 koronát, évi 84 koronát a külsőségek holdja után évi cirka 20 koronát fizetnek törlesztésben, ami gondolom nem sok, s hiszem, hogy a vidéken azt még bérletben is magasabban kellene megfizetni. Ennek dacára törlesztési segélyt óhajtunk részükre kieszközölni, amely folyamatban van... Állami támogatást kértem marhaállomány beszerzésére is, amit meg is nyertek, de még nem vétettem igénybe, mert módosítás iránt folyamodtam. A lelkiismeretlenség, szegény emberek felbízattása, beugratása és földönfutóvá tételének vádjá tehát nem érhet. Amit megtehettem, megtettem tudatában annak, hogy sok méltánylásban senki részéről amúgy sem részesülök, amit elsősorban éppen a kormányhatalom exponensének személyemmel szemben elkövetett hajszája és anyagi tönkretételelem célzata igazol. Egy szomorúnak mondható körülményről azonban meg kell emlékeznem. Embereinket több oldalról bujtogatják. Némely magyarnak nem tetszik, hogy kedvező előlegek mellett kapták embereink a földet, sőt talán vallási kérdést is behintenek. Mindezekre felhasználni igyekeznek olyasmit is, hogy az államnak semmi tudomása sincs a telepítésről, ami nem áll, hisz állami kiküldött mérnök osztotta föl az ingatlanokat, a finanszírozáshoz a minisztérium tette át a kérvényeket az állami támogatású pénztintézethez, mert fedezet nincs ilyen célokra egy fillér sem, sajnos a hadihajókra kell. Az is bizonyos, hogy a kormány a hunyad megyei exponense ellenvéleményben van a csángók iránt, amit hivatalos értesítéssel is tudok igazolni. Éppen ezért, mint főesperest kérném, mint híveit ezekről a rosszindulatú vádakról adandó alkalommal felvilágosítani szíveskedjék.” (Szabó Imre Jancsó Ernő főespereshez 1911. június 20-án kelt leveléből.)

Szabó Imrének 1911. június 20-án kelt és a fentiekben közölt leveléből látható, hogy a telepítő bizottságnak a telepítés lebonyolításához szükséges pénzösszeg nem állott rendelkezésére. A kezdet nehézségeivel küzdő telepesek pedig a

törlesztéssel, építéssel, beruházásokkal és a család fenntartásával járó terheket egyszerre nem tudták elviselni. Szabó Imre az elcsüggedt atyafiakat azzal vigasztalta, hogy az Erdélyi Római Katolikus Státus kölcsönt fog adni kedvező feltételek mellett.

Jancsó főesperes a telepesek panaszleveléről értesülve a híresztelésekről, a Szabó Imréhez 1911. június 19-én küldött levelével egyidejűleg Pál István státusi előadóhoz is tájékoztató levelet intézett a státusi kölcsön tárgyában: „Sztrigyszentgyörgy filiálisomban 53 csángó család telepedett le Szabó Imre dévai számtiszt közvetítésével. Szabó Imre a csángók előtt odanyilatkozott, hogy a telepítés költségeinek fedezésére a Római Katolikus Státus igazgatósága is hozzájárul évenként egy bizonyos nagyobb összeggel. Igaz-e ez? Vagy valótlan az illető úr állítása?” (Jancsó Ernő főesperes levele Pál István státusi előadóhoz, 1911. június 19.)

Erre Pál István státusi előadó közölte 1911. június 22-én, hogy Szabó Imre kölcsönre vonatkozó kérvénye nem volt teljesíthető a szükséges pénzkészlet hiánya miatt. Örökös gondok, aggodalmak és panaszok között telt el a telepítés után 4 esztendő, midőn 1914. nyarán kitört az első világháború. A törlesztések megszűntek. Az életbelépett moratórium védte az adóst minden hitelezővel szemben. A háború folyamán a pénz elértéktelenedett, s így az adósok egy-egy borjú vagy malac árából könnyűszerrel egyszerre kifizették minden adósságukat, melynek törlesztése eredetileg 50 évre volt tervezve. Így a legszegényebb telepes is szabad birtokossá lett tehermentesített házának és külsőségének.

(Sztrigyszentgyörgyi „Historia Domus”)

Sztrigyszentgyörgy bukovinai telepesei

A telepesek nem egyszerre érkeztek Sztrigyszentgyörgyre. Benkő Ferenc telepes gazda 1910. április 14-én pontos kimutatást készített a jelzett dátumig megérkezett telepesekről. A kimutatás feltünteti a családfők neveit, a családtagok számát, az iskolakötelesek életkorát és neveit. Ezen kimutatás szerint 1910. április 14-ig Sztrigyszentgyörgyön letelepedett 23 család 134 lélekkel, kik közül a házasságok száma 47, a gyermekek és ifjak száma 87. A gyermekek közül iskolaköteles volt 17, kik között 2 ismétlős volt. A kimutatást Benkő Ferenc beküldötte Jancsó Ernő főesperesnek tájékoztatás céljából.

Újabb telepesek érkezésével a családok száma 1911-ben már 53-ra emelkedett. Az 1911. június 5-én Szabó Imréhez intézett panaszlevelél ezek közül 51 családfőt sorol fel, kik név szerint a következők:

1. Géber Gáspár	18. Tamás Boldizsár	35. László Gergely
2. Burján Mihály	19. Galambos Albert	36. Sorbán Fábián
3. Miklós Márton	20. Kovács Péter	37. Gáspár Kelemen
4. Benkő Samú	21. Benkő Lázár	38. Szentés Péter
5. Szőcs Katalin	22. Kis Pál	39. Benkő Márton
6. Győrfi Antal	23. Kató András	40. Benkő Márton Ferenc
7. Dani István	24. Benkő János	41. Benkő Ferenc
8. Barabás Imre	25. Benkő Antal	42. Csiszér Antal
9. Kis István	26. Turbuk Péter	43. Sebestyén József
10. Ifjú Kis Ferenc	27. Várda Péter	44. Maneszkul Ferenc
11. Idős Kis Ferenc	28. Mezei Fülöp	45. Bakos József
12. Csiki Péter	29. Gáspár Lázár	46. Gáspár János
13. Nyisztor József	30. Balog János	47. Kovács János
14. Sepniczki Simon	31. Erős Balázs	48. Gáspár Leó
15. Fazakas Márton	32. Székely Ferenc	49. Palkó Józse
16. Beke Noé	33. Róth Pál	50. Bogos István
17. Kis Lőrinc	34. Heninger Lajos	51. Szőcs András

Jancsó Ernő főesperes-plébános 482/1911 számú, május 23-án kelt felterjesztésében az addig letelepedett 53 római katolikus vallású család lélekszámát 335-re teszi, kik között 45 tanköteles gyermek van. Természetes dolog, hogy a hívek számának 335 lélekre való emelkedése, a 45 tanköteles gyermek rendszeres hitoktatása, a megsokasodott hívek felelősséggel teljes, lelki gondozása a 18 km távolságban lakó piski főesperes-plébánost új gondok és nehéz feladatok elé állította. Jancsó Ernő főesperes az ő gyakorlati érzékével rögtön felismerte, hogy a telepítés templomépítés nélkül nem tekinthető befejezett munkának. A hívek szép számára való tekintettel ezért templom - és parókia építésével akarta a telepítést kiegészíteni. A telep részére önálló lelkészséget akart szervezni. A már említett 482/1911 számú felterjesztésében e célra 100.000 korona kivetését kéri a vallásalapból, a leendő lelkész részére pedig congrua kieszközlését. A terv megvalósítása sajnos nem sikerült.

(Sztrigyszentgyörgyi „Historia Domus”)